

Yetmiş bin perde tabiri nedir?

“Yetmiş bin perde” tabir olunan berzah-ı esma ve tecelli-i sıfât ve ef’al ve tabakat-ı mevcudatın arkasına kadar kat’-ı meratib edecektir. İşte mi’rac budur.” Otuzbirinci Söz

Her eser, ustasını kendi kabiliyeti nispetinde tanıtır. Yani her eser bir **perdedir**; o perdenin arkasından ustasının ilmini, kudretini ve sanatını gösterir. Eser ne kadar geniş ve mükemmel ise, arkasındaki ustayı tanıma imkânı da o derece artar.

Meselâ bir kimse, bir ustanın yaptığı **basit bir masayı** görse, o ustanın el becerisi ve sanat anlayışı hakkında bir fikir edinir. Aynı ustanın yaptığı **ince işçilikli bir dolabı** gördüğünde, ilk gördüğünden daha ileri bir seviyede sanatını anlar. Daha sonra o ustanın **büyük bir konak** inşa ettiğini görse, artık yalnız el becerisini değil; planlama kabiliyetini, estetik anlayışını ve mühendisliğini de idrak etmeye başlar. Her yeni eser, ustayı tanıtan **yeni bir perde** açar.

Bir kimsenin zenginliğini, yalnızca bir dükkânını görerek değerlendiresek, onun varlığı hakkında sınırlı bir kanaatimiz olur. Sonra o kişiye ait birkaç fabrika görsek, zenginliğini daha geniş anlarız. Ardından arazilerini, ticaret ağını, yatırımlarını tanıdıkça, ilk kanaatimizin ne kadar dar olduğunu idrak ederiz. Zenginliği baştan beri vardır; fakat biz onu perde perde tanımışızdır.

Bir çocuk, sayıları öğrenmeye başladığında matematiği tanımaya başlar. Dört işlemi öğrendiğinde daha geniş bir kapı açılır. İlerledikçe cebir, geometri, analiz gibi alanlarla karşılaşır. Üniversiteye geldiğinde, başta “matematik” dediği şeyin aslında ne kadar derin ve engin olduğunu fark eder. Matematik değişmemiştir; fakat çocuğun **idrak pencereleri** genişlemiştir.

İşte Cenâb-ı Hakk’ın esmâ ve sıfatları için kullanılan **“yetmiş bin perde”** ifadesi de bu hakikate işaret eder. Allah’ın isimleri ve sıfatları sonsuzdur; insan ise onları ancak tefekkürünün genişliği nispetinde anlayabilir. Tefekkür dairesi genişledikçe, yeni perdeler açılır ve marifet derinleşir.

Buradaki “yetmiş bin” bir sınır değil, çokluğa işaret eden bir ifadedir. Yetmiş bin değil, yetmiş milyon perde dahi bu tecellileri tam mânâsıyla kuşatmaya yetmez. Çünkü İlâhî isimler, mahlûkatın genişliği nispetinde tezahür eder.

Peygamber Efendimiz (asm), mi’rac mucizesiyle bu hakikatleri yalnız ilmen değil, **bizzat müşahede ederek** görmüş; cennet ve cehennem dâhil olmak üzere bütün âlemleri nazar-ı

nuraniyesiyle seyretmiştir. Ardından bütün mahlûkatı ve bütün perdeleri geride bırakarak, **Hâlık-ı Külli Şey ile rü'yetine ve tekellüm şerefine** mazhar olmuştur.

Rabbimiz, onu **bütün esmâ-i hüsnâsının tecellilerini en geniş ve en kâmil aynalarda** seyrettirmiştir. Öyle bir marifete ulaşmıştır ki, artık o marifet; yalnız bir ismin değil, **bütün isimlerin cem' edildiği bir marifet** olmuştur.

Bu sebeple Efendimiz (asm), Allah'ı tanımada mahlûkat içinde en ileri mertebeye yükselmiş; marifetullahta **zirve-i kemâli** temsil etmiştir. Onun mi'racı, yalnız bir yükseliş değil; **bütün isim ve sıfatların azamî derecede müşahedesiyile neticelenen ilâhî bir yakınlıktır.**

Akıl ve marifette mahlûkatın en ileri noktasında bulunan, Cenâb-ı Hakk'ı tanımada en kâmil bir **umman-ı kemâlât** olan Peygamber Efendimiz (s.a.v), mi'raç mucizesiyile esmâ ve sıfât-ı ilâhiyenin en geniş tecellilerine mazhar olmuş; cennet ve cehennem dâhil olmak üzere bütün âlemleri müşahede etmiş ve perdeler ötesinde marifetullah ufkuna yükselmiştir. Buna rağmen, ilâhî azametinin nihayetsizliği karşısında kendi marifetini yeterli görmemiştir. İşte bu idrak ve edep makamında, Cenâb-ı Hakk'ın büyüklüğünü ve aşkınlığını ilan ederek şöyle niyaz etmiştir:

سُبْحَانَكَ مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يَا مَعْرُوفُ

“Seni her türlü noksanlıktan tenzih ederim. Seni hakkıyla bilemedim.”

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أَحْصِي ثَنَاءً

عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ.

Allah"ım, öfkenden rızana, cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınır, sana olan övgüleri saymakla bitiremem. Sen kendini övdüğün gibisin. Müslim, Salât,

222

Yani başkalarının tefekkürle, istidlâle ve perde perde ilerleyerek ulaştığı marifet; Peygamber Efendimiz (asm)'da bizzat görerek, doğrudan şuhûd ile tahakkuk etmiştir. Onun marifeti, bir ismin bir tecellisini değil; bütün esmâ-i ilâhiyenin cem' edildiği en kâmil marifeti ifade eder. Bu sebeple mi'rac, yalnızca mekânî bir yükseliş değil; marifetullahta nihâî kemâle ulaşan ilâhî bir yakınlık mertebesidir.

İşte Allahu Teâlâ'nın isim ve sıfatları için kullanılan “her birinin yetmiş bin perdesi vardır” ifadesi, bu isim ve sıfatların tek bir tecelliyle sınırlı olmayıp sayısız mertebe ve farklı

dairelerde tezahür ettiğini anlatır. Yani İlahî isimler, mahlûkatın çeşitliliği ve tefekkürün genişliği nispetinde perde perde açılan, her perdede daha derin mânâlar gösteren sonsuz tecellilere sahiptir.

Er- Rezzâk

Bir tek insanın rızıklandırılması, **Rezzâk** isminin bir tecellisi ve bir perdesidir. İnsan nazarını genişletip bütün insan nev'inin rızıklandırılmasına baktığında, Rezzâk isminin daha geniş bir perdesini geçmiş olur. Sonra bir hayvana, ardından bütün hayvanat taifesine baksa; daha sonra bir çiçeğe, ardından bütün nebatat âlemine nazar etse ve bunların **maddî ve mânevî rızıklarının aynı anda, eksiksiz ve kusursuz şekilde verildiğini** tefekkür etse, Rezzâk isminin çok daha geniş tecellilerini müşahede eder. İşte her bir bakış bir perdedir; perdeler aşıldıkça Rezzâk ismine dair marifet de o nispette artar.

El- Fettâh

Bir insanın yüzünün, simasının ve hususî şeklinin açılması **Fettâh** isminin bir tecellisi ve bir perdesidir. İnsan nazarını genişletip bütün insanların birbirinden farklı sûretlerle yaratıldığını düşündüğünde, Fettâh isminin daha geniş bir perdesini aşmış olur.

Sonra bir çiçeğe baksa; o çiçeğin tomurcuktan açılıp kendine mahsus şekliyle ortaya çıkmasını tefekkür etse, Fettâh isminin başka bir perdesi açılır. Ardından bütün çiçeklerin ve nebatatın, her bahar aynı anda fakat birbirine benzemeyen sûretlerle açıldığını düşündüğünde, bu ismin çok daha geniş tecellilerini görür.

Bir kuşun yumurtadan çıkışı ve kendine mahsus şekliyle hayata açılması Fettâh isminin bir perdesidir. Bütün kuşların ve hayvanatın aynı anda, aynı kanunla fakat farklı sûretlerle açılması ise bu ismin umûmî ve kuşatıcı bir tecellisidir.

Bahar mevsiminde toprağın bağrının açılması, binlerce farklı şekil ve sûretin birden ortaya çıkması, Fettâh isminin en parlak tecellilerindedir. İşte her bir açılış bir perdedir; perdeler geçildikçe Fettâh ismine dair marifet genişler ve derinleşir.

Er- Rahîm

Bir insanın acısının dindirilmesi, yarasının sarılması ve affa mazhar olması **Rahîm** isminin bir tecellisi ve bir perdesidir. İnsan nazarını genişletip bütün insanların dertlerine merhametle muamele edildiğini düşündüğünde, Rahîm isminin daha geniş bir perdesini aşmış olur.

Sonra bir anneye ve yavrusuna baksa; annenin yavrusuna karşı fitrî şefkatini, onu koruyup beslemesini tefekkür etse, Rahîm isminin başka bir perdesi açılır. Ardından bütün annelerin, bütün yavrulara karşı gösterdiği şefkati düşündüğünde, bu ismin daha kuşatıcı bir tecellisini görür.

Bir yaralı hayvanın tedavi edilmesi, aç bir canlının doyurulması Rahîm isminin bir perdesidir.

Bütün hayvanatın ihtiyaçlarının zamanında karşılanması, zayıfların korunması ve hayatlarının devam ettirilmesi ise bu ismin umumî bir tecellisidir.

Ahirette mü'minlerin affedilmesi, ebedî saadete mazhar kılınması ise Rahîm isminin en yüksek ve en parlak perdesidir. İşte her bir merhamet sahnesi bir perdedir; perdeler açıldıkça Rahîm ismine dair marifet derinleşir.

EI- Mütekebbir

Bir dağın büyüklüğü **Mütekebbir** isminin bir perdesidir. İnsan, en büyük varlıkların bile Allah'ın kudreti karşısında küçüldüğünü düşündüğünde, bu ismin daha geniş bir tecellisini müşahede eder.

Dağların, denizlerin, göklerin ihtişamına bakıp onların bile ilâhî kudret altında boyun eğdiğini tefekkür eden kimse, Mütekebbir isminin azametini daha derin kavrar. Her büyüklük iddiasının kırılması ve her acziyet manzarası, bu isme açılan yeni bir perdedir.

EI- Hâlık

Bir tek canlının yoktan yaratılması **Hâlık** isminin bir tecellisi ve bir perdesidir. İnsan nazarını genişletip bütün insanların, ardından bütün hayvanların ve bitkilerin aynı kudretle yaratıldığını düşündüğünde, Hâlık isminin daha geniş perdelerini aşar.

Daha sonra gökleri, yıldızları, galaksileri ve kâinatın tamamını yoktan var eden kudreti tefekkür ettiğinde, Hâlık isminin umûmî ve kuşatıcı tecellilerini idrak eder. Her mahlûk bir perdedir; perdeler açıldıkça Hâlık ismine dair marifet derinleşir.

EI- Kadîr

Bir tek insanın hayat bulması ve hareket edebilmesi **Kadîr** isminin bir tecellisi ve bir perdesidir. İnsan nazarını genişletip bütün insanların aynı anda yaşatıldığını ve idare edildiğini düşündüğünde, bu ismin daha geniş bir perdesini aşmış olur.

Sonra bir çiçeğin topraktan çıkarılması, bir kuşun uçurulması ve bir kalbin her an çalıştırılması Kadîr isminin ayrı ayrı perdeleridir. Ardından bütün canlıların, bütün kuvvetleriyle ve cihazlarıyla aynı anda ayakta tutulduğunu tefekkür eden kimse, bu ismin daha kuşatıcı tecellilerini görür.

Dağların yerinde durması, denizlerin taşmaması, yıldızların nizamla hareket etmesi Kadîr isminin umûmî tecellileridir. Her an kâinatın tamamını ayakta tutan bu kudreti düşünmekle, Kadîr ismine dair marifet perde perde artar.